

Obsah

1 Biofyzika a její cíle (I. Hrazdira)	3
1.1 Podstata biofyziky a její postavení v systému lékařského studia	3
1.2 Principy biofyzikální analýzy	5
2 Hmota a záření z biofyzikálního hlediska (V. Mornstein)	7
2.1 Nejmenší částice hmoty a jejich vlastnosti	7
2.1.1 Čtyři základní interakce	8
2.1.2 Základní částice hmoty	9
2.1.3 Kvantové vlastnosti částic a jejich důsledky	12
2.2 Všeobecné vlastnosti atomů	12
2.2.1 Elektronový obal atomu	12
2.2.1.1 Struktura elektronového obalu atomu	15
2.2.1.2 Excitace a ionizace	16
2.2.2 Jádro atomu a jeho vlastnosti	18
2.3 Radioaktivita a ionizující záření	19
2.3.1 Druhy radioaktivního rozpadu	21
2.3.2 Zákonitosti radioaktivního rozpadu	24
2.3.3 Zdroje ionizujícího záření	24
2.3.3.1 Vznik rentgenového záření	27
2.3.3.2 Urychlovače	29
2.3.3.3 Jaderný reaktor	30
2.3.3.4 Radioizotopy a jejich příprava	31
2.3.4 Interakce ionizujícího záření s látkou	32
2.3.4.1 Interakce fotonů rentgenového a γ -záření s látkou	36
2.3.4.2 Interakce částicového jaderného záření	37
2.3.4.3 Jednotky používané pro hodnocení ionizujícího záření	39
3 Biokybernetika (I. Hrazdira)	39
3.1 Charakteristika kybernetiky	40
3.2 Kybernetické systémy	40
3.2.1 Charakteristické znaky systému	41
3.2.2 Dynamické systémy a jejich vlastnosti	42
3.3 Principy teorie informace	42
3.3.1 Charakteristika informace, informační obsah	44
3.3.2 Informační systém	45
3.3.3 Informační pochody v živém organismu	46
3.4 Řízení a regulace	47
3.5 Principy modelování	50
4 Úvod do molekulové biofyziky (V. Mornstein)	50
4.1 Fyzikálně-chemické vlastnosti molekul a jejich struktura	51
4.1.1 Silné interakce mezi atomy - chemické vazby	52
4.1.2 Slabé chemické interakce	52

4.1.3 Kohezní síly a viskozita kapalin	54
4.2 Základní vlastnosti vody	56
4.2.1 Voda a její vlastnosti	56
4.2.2 Funkce vody v organismu	57
4.3 Biopolymery a jejich struktura	58
4.3.1 Základní typy biopolymerů a jejich vlastnosti	58
4.3.2 Struktury bílkovin a jejich změny	61
4.3.3 Přehled metod studia struktury biopolymerů	64
4.4 Disperzní soustavy a jejich vlastnosti	70
4.4.1 Druhy disperzních soustav	70
4.4.2 Koloidní disperze (soustavy) a jejich fyzikální vlastnosti	72
4.4.3 Metody analýzy koloidních roztoků a některých hrubých disperzí	75
5 Základy termodynamiky a bioenergetiky (V. Mornstein)	79
5.1 Základní pojmy a zákony rovnovážné termodynamiky	79
5.1.1 Základní vlastnosti termodynamických systémů	79
5.1.2 Práce termodynamického systému. Teplota a teplo	81
5.1.3 Stavové rovnice a základní děje v plynech	84
5.1.4 Termodynamické zákony	86
5.1.5 Termodynamické potenciály	88
5.1.6 Chemická rovnováha a chemická práce	92
5.2 Interpretace některých poznatků statistické fyziky	94
5.3 Aplikace poznatků termodynamiky	99
5.3.1 Osmotický tlak	99
5.3.2 Skupenské stavy látek a fázové rovnováhy	103
5.3.2.1 Skupenství a jejich přeměny	103
5.3.2.2 Fázová rovnováha a Raoultův zákon	104
5.3.2.3 Henryho zákon	106
5.3.2.4 Ebulioskopie a kryoskopie	107
5.3.3 Povrchové a adsorpční jevy	108
5.3.4 Galvanický článek	110
5.3.4.1 Elektromotorické napětí galvanického článku	111
5.3.4.2 Zvláštní případy galvanických článků	113
5.3.5 Klidové membránové napětí (potenciál)	114
5.3.5.1 Nernstova rovnice pro klidové membránové napětí	114
5.3.5.2 Donnanova rovnováha	117
5.4 Nástin termodynamiky živých systémů	118
5.4.1 Produkce entropie a stacionární stav	118
5.4.2 Příklady nerovnovážných termodynamických procesů	121
5.4.2.1 Difuze	122
5.4.2.2 Goldmanova rovnice (stacionární membránové napětí)	123
5.4.3 Nelineární termodynamika a disipativní struktury	124
5.5 Energetické procesy v živých systémech	127
5.5.1 Zdroje a přeměny energie živých systémů	128

5.5.2	Spotřeba energie v živých systémech	129
6	Buňka jako biofyzikální systém	132
6.1	Buňka - základní strukturální jednotka živých systémů (I. Hrazdira)	132
6.1.1	Obecná struktura buňky	132
6.1.2	Cytoplasma a její vlastnosti	132
6.1.2.1	Chemické složení cytoplasmy	133
6.1.2.2	Vlastnosti cytoplasmy	134
6.1.2.3	Cytoskeletální systém	135
6.1.3	Základní buněčné struktury	135
6.1.3.1	Plasmatická membrána	137
6.1.3.2	Buněčné jádro	138
6.1.3.3	Další buněčné organely	139
6.2	Buňka - základní funkční jednotka živých systémů (I. Hrazdira)	140
6.2.1	Buněčný pohyb	140
6.2.1.1	Buněčný pohyb vázaný na mikrofilamenta	141
6.2.1.2	Buněčný pohyb vázaný na mikrotubuly	141
6.2.2	Transportní mechanismy	142
6.2.2.1	Pasivní transport	142
6.2.2.2	Usnadněná difuze	143
6.2.2.3	Aktivní transport	144
6.3	Elektrické projevy buněk (V. Mornstein)	146
6.3.1	Klidový membránový potenciál (napětí)	146
6.3.2	Měření membránového potenciálu	147
6.3.3	Vznik akčního potenciálu	148
6.3.4	Šíření akčního potenciálu	150
6.3.5	Synaptický přenos akčního potenciálu	152
6.3.5.1	Excitační a inhibiční synapse	153
6.3.5.2	Sumace postsynaptických potenciálů a vznik akčního potenciálu	154
6.3.6	Modelování elektrických vlastností buněčné membrány	155
7	Biofyzika tkání a orgánů (I. Hrazdira)	157
7.1	Mechanické vlastnosti tkání	157
7.1.1	Rozdělení látek podle mechanických vlastností	157
7.1.2	Biofyzika podpůrně-pohybového systému	158
7.1.2.1	Statika a kinematika kostí a kloubů	159
7.1.2.2	Biomechanika svalového stahu	160
7.1.3	Biomechanika srdečně-cévního systému	161
7.1.3.1	Srdce jako pumpa	162
7.1.3.2	Základní zákony proudění	163
7.1.3.3	Proudění krve	164
7.1.3.4	Mechanické vlastnosti cév	165
7.1.3.5	Proudění krve v kapilárách	166
7.1.3.6	Mechanické vlastnosti krve	167
7.1.4	Biofyzika dýchání	168

7.1.4.1	Mechanika dýchání	168
7.1.4.2	Dýchací odpory	169
7.1.4.3	Dechové objemy a kapacity	170
7.1.4.4	Mechanismus výměny plynů mezi vnějším a vnitřním prostředím	171
7.1.5	Lidský hlas a jeho vlastnosti	172
7.1.5.1	Vznik lidského hlasu	172
7.1.5.2	Akustická skladba lidské řeči	172
7.1.6	Biofyzika vyměšovacího systému	173
7.1.6.1	Složení ledvin	173
7.1.6.2	Glomerulární filtrace	174
7.1.6.3	Biofyzikální funkce tubulů	175
7.2	Elektrické a magnetické vlastnosti tkání	176
7.2.1	Pasivní elektrické vlastnosti	176
7.2.2	Aktivní elektrické projevy tkání	177
7.2.2.1	Činnostní potenciály svalové	178
7.2.2.2	Elektrická aktivita srdečního svalu	179
7.2.2.3	Činnostní potenciály mozkové	181
7.2.2.4	Činnostní potenciály jiných orgánů	182
7.2.3	Magnetické signály tkání	182
7.2.3.1	Detekce slabých magnetických polí	183
7.2.3.3	Záznamy magnetických signálů srdce, svalů a mozku	183
8.	Biofyzika vnímání (I. Hrazdira)	185
8.1	Obecná charakteristika smyslového vnímání	185
8.1.1	Rozdělení receptorů	185
8.1.2	Převodní funkce receptorů	186
8.1.3	Biofyzikální vztah podnětu a počítku	187
8.2	Biofyzika vnímání chemických podnětů	188
8.2.1	Struktura a funkce receptorů čichu a chuti	189
8.3	Biofyzika vnímání zvuku	190
8.3.1	Fyzikální vlastnosti zvuku	190
8.3.2	Hlasitost, sluchové pole	191
8.3.3	Biofyzikální funkce ucha	192
8.3.3.1	Mechanismus převodu akustických signálů	193
8.3.3.2	Mechanismus recepce akustických signálů	194
8.3.3.3	Elektrické jevy spojené s recepcí zvuku	196
8.3.4	Fyzikální principy vyšetřování vad sluchu a jejich korekce	197
8.3.4.1	Metody vyšetření poruch slyšení	197
8.3.4.2	Korekce poruch slyšení	198
8.3.5	Biofyzikální funkce vestibulárního systému	198
8.4	Biofyzika vnímání světelných podnětů	199
8.4.1	Optický systém oka	199
8.4.1.1	Skladba oka a optické vlastnosti jeho světlolomných prostředí	199
8.4.1.2	Akomodace oka	201

8.4.2	Poruchy optického systému oka, fyzikální základy jejich korekce	202
8.4.2.1	Ametropie sférické	202
8.4.2.2	Ametropie asférická	203
8.4.2.3	Korekce ametropií	204
8.4.3	Sítnice - biologický detektor světla	206
8.4.3.1	Složení sítnice	206
8.4.3.2	Ostrost vidění	208
8.4.3.3	Vidění fotopické a skotopické	209
8.4.3.4	Barevné vidění a jeho poruchy	210
8.4.3.5	Elektrické projevy sítnice	211
9	Biofyzika faktorů vnějšího prostředí (I. Hrazdira)	213
9.1	Účinky mechanických faktorů	213
9.1.1	Účinky tlakových změn	213
9.1.2	Účinky změn rychlosti	214
9.1.3	Škodlivé účinky mechanických sil	215
9.2	Účinky akustických faktorů	216
9.2.1	fyzikální charakteristika zvuku	216
9.2.2	Účinky zvukových polí	217
9.2.3	Účinky ultrazvuku	217
9.3	Vliv meteorologických podmínek na organismus	219
9.3.1	Vliv teplotních změn	220
9.4	Účinky elektrických proudů	222
9.4.1	Vedení elektrického proudu tkáněmi	222
9.4.2	Elektrická dráždivost a elektrokinetické jevy	223
9.4.3	Úrazy elektrickým proudem	224
9.5	Účinky magnetických polí	225
9.6	Účinky neionizujícího elektromagnetického záření	227
9.6.1	Fyzikální charakteristika viditelného záření	227
9.6.2	Zdroje záření	228
9.6.3	Biologické účinky	230
9.6.3.1	Molekulové mechanismy účinku	230
9.6.3.2	Účinky viditelného světla	230
9.6.3.3	Účinky ultrafialového záření	231
9.6.3.4	Účinky infračerveného záření	232
9.6.3.5	Účinky laserového záření	232
9.7	Biologické účinky ionizujícího záření	233
9.7.1	Mechanismy účinků	233
9.7.2	Relativní biologická účinnost záření	234
9.7.3	Biologické účinky jaderných výbuchů	235
9.7.4	Ochrana před zářením	236
10	Matematické minimum (V. Mornstein)	238
10.1	Funkce a její vyjádření	238
10.1.1	Některé vlastnosti funkcí	238

202	10.1.2 Základní typy funkcí	240
202	10.1.2.1 Polynomy	240
203	10.1.2.2 Racionální lomené funkce	240
204	10.1.2.3 Funkce goniometrické	241
206	10.1.2.4 Funkce cyklometrické	242
208	10.1.2.5 Funkce exponenciální	243
208	10.1.2.6 Funkce logaritmické	243
209	10.2 Derivace funkce a její význam	244
210	10.3 Integrál funkce a jeho význam	250
211	10.4 Nejjednodušší diferenciální rovnice a jejich řešení	252
212	10.5 Elementy vektorového počtu	254
	11 Použitá a doporučená literatura	260
	12 Rejstřík	261